

Ķīnas Tautas Republikas 2013.–2023. gada ārpolitiskās stratēģijas raksturīpašības un to provizoriskā ietekme uz starptautisko sistēmu

Mārtiņš Daugulis

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Eiropas studiju fakultāte, Politikas zinātnes katedra, Latvija*

Ievads. Ķīnas Tautas Republika (turpmāk tekstā – ĶTR) un tās attīstības ceļš ir “karstais punkts” gan akadēmiskās, gan praktiskās politikas diskusijās. Visbiežāk šajās diskusijās izkristalizējas divi viedokļi – polarizēti un radikalizēti. Viena puse akcentē ĶTR agresivitātes draudu un lomas pieaugumu reģionā; kamēr otra puse (tajā skaitā pati ĶTR savā oficiālajā retorikā) norāda uz ĶTR kā reģiona un globālās sistēmas stabilizētājas lomu nākotnē, ĶTR attīstoties par miermīlīgu “pasaules policistu” līdzās Amerikas Savienotajām Valstīm. Neapšaubāmi, ka, šiem galējiem viedokļiem mijiedarbojoties, ĶTR attīstības ceļš ietvers iezīmes no abām “frontēm”. Šī iemesla dēļ autors pētījumā aplūko ĶTR izstrādāto globālo ārpolitisko stratēģiju 2013.–2023. gadam, tās teorētiskos uzstādījumus salīdzina ar reālo politisko praksi reģionā stratēģijas pirmajā īstenošanas gadā, kā arī, balstoties uz starptautisko akadēmisko literatūru, izdara secinājumus par stratēģijas provizorisko ietekmi uz starptautisko sistēmu ilgtermiņā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izanalizēt ĶTR ārpolitisko stratēģiju 2013.–2023. gadam; izvērtēt tās atbilstību ārpolitikā īstenojamai praksei pirmajā gadā; kā arī izvērtēt stratēģijā minēto uzstādījumu ietekmi uz starptautisko sistēmu ilgtermiņā. Pētījuma pamatmateriāls ir minētā stratēģija, to analizējošie un komentējošie ĶTR un Rietumu akadēmiķi. Darba metode: satūra analīze.

Secinājumi.

Pētījuma secinājumos ietilpst divi apgalvojumi, kas nonāk pretrunā ar esošajiem polarizētajiem dominējošiem viedokļiem diskusijā par ĶTR attīstību starptautiskajā sistēmā.

1. ĶTR stratēģiskajos dokumentos līdzās miermīlīgas attīstības ceļam iezīmējas arī izteiktāka savu interešu aizstāvības ideja, kas nozīmē to, ka ĶTR stratēģiskā vīzija kļūst politikajai praksei un realitātei pietuvinātāka, tajā pašā laikā norāda uz ĶTR ambīciju pieaugumu.
2. Ārpolitiskajā praksē līdzās agresīvajām izpausmēm ĶTR iezīmē arī mēģinājumus iedzīvināt miermīlīgas politikas un reģiona stabilizētājas ideju. Tas, savukārt, norāda, ka ĶTR “rakstītās” un “īstenotās” politikas izpausmes sāk satuvināties, ļaujot apgalvot, ka ĶTR politika nekādā veidā neierindosies tikai “agresīvajā” vai tikai “miermīlīgajā”, bet gan attīstīsies, realizējot elementus vienlaikus no spēka politikas pozīcijām un pašas ĶTR paustās miermīlīgas lielvalsts pozīcijām. Attiecībā uz starptautisko sistēmu, tas norāda, ka vēl jo nozīmīgāka ir Rietumu komunikācija ar ĶTR, kā arī reakcija uz jebkurām ĶTR kustībām starptautiskajā vidē, jo ĶTR ārpolitiskās miermīlīgās un / vai agresīvās izpausmes provizoriski atrodas nosacītā līdzsvarā, ko citi starptautiskās sistēmas spēlētāji ietekmē arī ar savu rīcību un novērtējumu.